

ምዕራፍ ሰባት

ጠንካራ የሥራ ባህል

የምዕራፍ ዓላማዎች፡ ይህንን ምዕራፍ ተምረህ/ ተምረሽ ስታጠናቅቅ/ ስታጠናቅቁ፤

- የጠንካራ የሥራ ባህልን ምንነት ትረዳለህ/ ትረዳለሽ፤
- የሙያ ሥነ ምግባር ምንነትን ታውቃለህ/ ታውቁዋለሽ፤
- የሥራ ክቡርነትን ትረዳለህ/ ትረዳለሽ።

- ከላይ ከቀረቡት ሥዕሎች የተረዳችሁትን ግልፁ።
- በሥዕሎቹ ላይ የምታዩዋቸውን ዓይነት ተግባራት ስለሚያከናውኑ ባለሙያዎች የምታውቁትን ለክፍል ጓደኞቻችሁ ግለፁ።

ሥራ መፍጠር ማለት ችሎታን ተጠቅሞ ምርት ወይም ገቢ ለማስገኘት የሚያስችል አዲስ የሥራ ዓይነት ፈጥሮ መሥራት ማለት ነው።

7.1 ሥራን መፍጠር

7.1.1 ሥራን መፍጠር ማስት ምን ማስት ነው?

ምዕራ 7.1 በተሰደደ ሙያዎች የተሰማራ ሰዎች በሥራ ላይ

ትንሿ የብረታ ብረት መሥሪያ ገቢ

ድምቡ የ5ኛ ክፍል ተማሪ ነው። ሁልጊዜ የሰጡትን የቤት ሥራ በሚገባ ስለሚሠራ መምህሩ ጎበዝ እያሉ ያበረታቱታል። ግን አልፎ አልፎ ልብሱ ቆሻሻ ይነካበት ስለነበር ምክንያቱን ይጠይቁታል። ድምቡም አቅሙ በፈቀደ መጠን በግቢያቸው ውስጥ ባለው የብረታ ብረት ሥራ ውስጥ አባቱን በሥራ የሚያግዝ መሆኑን ይገልፅ ላቸው ነበር። መምህሩና ተማሪዎች በነድምቡ ግቢ በአካል ተገኝተው ስለዚህ ሁኔታ ለማየት ፍላጎት አደረገባቸው።

አንድ ቀን ድምቡ መምህሩንና ጓደኞቹን ለጉብኝት ወደቤቱ ለመወሰድ ጥያቄ አቀረበ። መምህሩና ጓደኞቹም ግብዣውን በደስታ ተቀብለው ወደ ነድምቡ ቤት ሄዱ። እዚያ እንደደረሱ በእነድምቡ ግቢ ውስጥ አንድ አነስተኛ የብረታ ብረት መሥሪያና መገጣጠሚያ ማሽኖችን አዩ።

በዚያ ሥፍራ የድምቡን አባት ጨምሮ አምስት የሚሆኑ የጠቋቆረ ቱታ የለበሱ ሠራተኞች ነበሩ። ሠራተኞቹ በተለያዩ መሣሪያ ብረት ሲቆርጡ፣ ሲያግሉና ሲቀጠቅጡ ተመለከቱ። በዚያ ሥፍራ አንዱ ሲሠራ ሌላው ቆሞ ሳይመለከት በትጋት ሥራቸውን ያከናውናሉ።

የድምቡ መምህርና የክፍል ጓደኞቹ ባዩት ነገር በጣም ተደሰቱ። ሠራተኞቹ በጣም ፈጣኖችና ሥራቸውን የሚያከብሩ መሆናቸውን ከሚያደርጉት የሥራ እንቅስቃሴ ተገነዘቡ። በግቢው ውስጥ ብዙ የሚሠሩ ዕቃዎችንና የበር መዝጊያም ሆነ መስኮት የሚያሠሩ ደብንኞችን ተመለከቱ።

ባለፈው ሳምንት የተማሩትን ማለትም "ጠንካራ የሥራ ባህል" የሚለውን የትምህርት ርዕስ አስታወሱ። መምህራቸው በክፍል ውስጥ ያስተማሯቸውን በዚህ ትንሽ ብረታ ብረት መሥሪያ ቦታ በተግባር ተመለከቱ። መምህሩና ተማሪዎቹ ድምቡ ከትምህርት ቤት መልስ መሣሪያ በማቀበልና በመላላክ እንደሚያገለግል ከድምቡ አባት ሲሰሙ ይበልጥ አደነቁት።

መልመጃ 1

ከላይ የቀረበውን ምንባብ መሠረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. ከታሪኩ የተረዳችሁትን ሀሳብ ለክፍል ጓደኛቻችሁ ንገሯቸው።
2. ከነድምቡ ሠራተኞች ምን ትማራሳችሁ?
3. ከድምቡ ተግባር ምን ተረዳችሁ?

ታጠቁ ለሥራ

- ማጣት ድንቁርና - ድህነት በሽታ፤
- በተባበረ ክንድ - በሥራ እንዲረታ።
- ሁላችሁ ተነሱ - ለሥራ ዝመቱ፤
- ሀገር ማደጊያዎ - ዛሬ ነው ጊዜያቱ።
- እንደጉንዳን ሕብረት - እንደገብ ታታሪ፤
- ጥበብን ፈላጊ - ዕውቀትን መርማሪ፤
- የነገ ትልቅ ሰው - የዛሬ ተማሪ።
- ጥገኝነት ፀያፍ - መሆኑን አውቃችሁ፤
- ሳይሠሩ መብላትን - ሥንፍናን ንቃችሁ፤
- ትንሽ ትልቅ ቀርቶ - ሥራን አክብራችሁ፤
- በርትታችሁ ሥሩ - በአንድነት ሆናችሁ።

መልመጃ 2

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በግጥሙ መሠረት መልሱ።

1. ግጥሙን ካነበባችሁ በኋላ የተረዳችሁትን ሀሳብ በእጭሩ ገልጻችሁ ዓፉ።
2. በግጥሙ 5ኛ፣ 6ኛና 7ኛ መስመር የተገለጸውን ሀሳብ ለመምህራችሁ አብራራላችሁ።
3. በግጥሙ ውስጥ «ጥገኝነት ፀያፍ መሆኑን አውቃችሁ» ሲል ምን ማለቱ ነው?

ሰናይት

ሰናይት ፈቀደ ልጅ ሳለች ከዕለታት ባንደኛው ቀን እናትና አባቷ ስለጀመሩት የግል ሥራ ሲወያዩ ትሰማ ነበር። ወዲያው የራሷን ሥራ ለመፍጠር አንድ ሃሳብ ይፈልቅላታል። ይህም ሰዎች ተጠቅመው የሚጥሏቸውን የተለያዩ ብልጭልጭ ወረቀቶችን በመልቀም መሸጥ ነበር።

ሰናይት በምትኖርበት አካባቢ ባህላዊ ስፌት እየሰፋ በማስገኘት የሚተዳደሩ ባለሙያዎች ነበሩ። እነዚህ ሰዎች ብልጭልጭ ወረቀቶችን ለስፌት ማስገባት ስለሚፈልጓቸው ሰናይት የሰበሰቡቻቸውን ወረቀቶች የሚገዙ ብዙ ደንበኞች አፈራች።

እንዲህ እያለች ባጭር ጊዜ ውስጥ ሌላ ንግድ ለመጀመር የሚያስችላት ወረት አጠራቀመች። ከዚያም የትራስ ልብስ ጠልፎ በመሸጥ ሥራ ላይ ተሰማራች። ቀጥሎም የገንዘብ አቅጣጫ በማዳበር ወደ ሌላ ስራ ተረማመደች።

ቀስ በቀስም እያደገች ስትሄድ በልብስ ስፌት በመሠልጠን የራሷን የልብስ ዲዛይንና የስፌት ሱቅ ከፈተች። እንዲሁም ልዩ ልዩ የሙሽራ ልብሶችን በማከራየት የገቢ ምንጫን አዳበረች።

የፈጠራ ሥራዋን ለማሻሻል የሚያስችሏትን የልብስ ስፌት መኪኖችና ዘመናዊ የልብስ ቅድመሣሪያዎችን ገዛች። ሠናይት በአሁኑ ወቅት በአካባቢዋ የታወቀች የልብስ ስፌት ባለሙያ ለመሆን በቅታለች።

መልመጃ 3

በምንባቡ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. በታሪኩ ውስጥ ሰናይት ሥራ ስመፍጠር ያሰበችው በምን ምክንያት ነው?
2. ከሰናይት ምን ምን ነገሮችን ስመማር ቻላችሁ?
3. እናንተስ ወደፊት ምን ዓይነት ሥራ ስመሥራት ታስባላችሁ? በቡድን ሆናችሁ ተወያዩ።

ሁሉም ሰው የፈለገውን የሥራ ዓይነት በመፍጠርና በማሻሻል ወደ ከፍተኛ ደረጃ ላይ መድረስ ይችላል። አንድ ሰው ሥራን ፈጥሮ ለመኖር በቅድሚያ የሚያስፈልጉት መሠረታዊ ነጥቦች የሚከተሉት ናቸው።

1. የሥራን ክቡርነት መረዳት፣ ሥራን ትንሽ ትልቅ ነው ብሎ ሳያማርጡ በሥራ ክቡርነት በማመን ማንኛውንም ሥራ ለመሥራት መዘጋጀት፣
2. የራስ ተነሳሽነት፣ አንድ ሰው ሥራ መፍጠርና መሥራት አሰብኝ ብሎ ራሱን ለሥራ ማዘጋጀትና መንቀሳቀስ፣
3. ጥረትን ማዳበር፣ ሥራን ለመፍጠርና የሥራ ፈጠራን በየጊዜው ለማሻሻልና ለማዳበር ያልተቋረጠ ጥረት ማድረግ።

የሰው ልጅ የራሱን ኑሮ ከጊዜ ወደ ጊዜ እያሻሻለና እየለወጠ የመጣው በሥራ አማካይነት ነው። ሰው ሥራን ጠንክሮ በመሥራቱ ጥንት ከነበረበት ኋላቀር የአኗኗር ዘዴ ወደተሻለና ወደ ዘመናዊ የኑሮ ደረጃ ሊደርስ ችሏል።

ዛሬ የምናያቸው የቴክኖሎጂ ውጤቶች ሁሉ የሰው ልጅ የሥራ ውጤቶች ናቸው። የአንድ ሕዝብ ጠንካራ የሥራ ባህል ሲዳብር ሀገሩንና ወገኑን ወደ እድገት ደረጃ ሊያሸጋግርና በዚህም ራሱንና ቤተሰቡን ሊረዳ ይችላል።

ሥራን ትንሽ ወይም ትልቅ ብሎ መምረጥ ተገቢ አይደለም። ይህ ከሆነ ልማትና ዕድገት

ለመጣ አይችልም። የሥራ ትንሽ ወይም ትልቅ የሚባል ምርጫ መኖር የለበትም። ማንኛውም ሥራ ክቡር ነው። ለምሳሌ እናንተ ሥራ ለመፍጠር ታስቡ ይሆናል። ይህ ታላቅ ነገር ነው። ማሰቡ ብቻ ሳይሆን ለመፍጠር የምታስቡትን ሥራ ሳትዘገዩ ወደተግባር መለወጥ ይገባችኋል።

ማንኛውም ሥራ ክቡር ነው።

መልመጃ 4

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. ስመሆኑ ሥራን ፈጥሮ እየሰሩ ስመኖር በእናንተ በኩል ምን ምን ያስፈልጋችኋል? በደብተራችሁ ላይ ዘርዘሩና ስመምህራችሁ አንብቡላቸው።
2. ጠንካራ የስራ ባህል ለሀገር ልማት የሚኖረውን አስተዋፅኦ ገለጹ።
3. ሰዎች ስለ ሥራ ክቡርነት ሲናገሩ ሰዎቻችሁ ታውቃላችሁ? በደብተራችሁ ላይ ዘርዘሩና ስመምህራችሁ አንብቡላቸው።

7.2 ሳይሰሩ መብላት

7.2.1 ሳይሰሩ መብላት ምን ማለት ነው?

- ልጆች እናንተ ከትምህርት ቤት መልስ የምትሰሩት ሥራ አለ? ለክፍል ጓደኞቻችሁ ንገሯቸው።
- ሳይሠሩ መብላት መጥፎ መሆኑን የሚገልጽ አንድ ምሳሌ ለመምህራችሁ ንገሯቸው።

ሳይሠሩ መብላት ማለት ሌሎች ሰዎች በለፉበትና በደከሙበት ውጤት መጠቀም ማለት ነው። ሰዎች ራሳቸውንም ሆነ ቤተሰባቸውን ለማገዝ በሥራ መሳተፍ አለባቸው። ማንም ሰው በቤተሰብም ይሁን በሕብረተሰብ አባልነቱ ሥራ ካልሠራ የሌሎች ሽክም ሆነ ማለት ነው።

ሳይሠሩ መብላት ደግሞ በሰዎች ዘንድ አስነዋሪና የሚነቀፍ ድርጊት ነው። ሠራተኛ ሰው ለራሱም ሆነ ለሀገር የሚጠቅም ተግባር የሚያከናውን ስለሆነ በሰዎች ዘንድ የሚወደድና የሚከበር ነው።

መልመጃ 5

በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ።

- ?** 1. ሳይሠሩ መብላት ማስት ምን ማስት ነው?
- 2. ሥራ መሥራት ያስብን ስምንድን ነው?
- 3. ሳይሠሩ መብላት የሚገዳው ማንን ነው?

7.2.2 ሳይሠሩ መብላት የሚያስከትላቸው ችግሮች

- በእናንተ አቅም መሠራት አለባቸው የምትሏቸውን ሥራዎች ዘርዝሩ።

ሥራ የሰው ልጆች የመኖር ዋስትና ነው። አንድ ሰው ካልሥራ ጤናማና የተሟላ ኑሮ ለመኖር አይችልም። ሰው ለመኖር ቢያንስ ምግብ፣ ልብስና መጠለያ ያስፈልገዋል። እነዚህን መሠረታዊ ፍላጎቶች ለማሟላት ደግሞ ሥራ መሥራት ይኖርበታል።

ሥራ መሥራት እየቻለ የማይሠራ ሰው በማንም ዘንድ ተቀባይነት አይኖረውም። ይሁን እንጂ አንዳንድ ሰዎች ሥራ ሳይሠሩ ሳይደክሙ መኖር ይፈልጋሉ። አንዲህ ዓይነት ሰዎች እነሱ ሳይሠሩና ሳይደክሙ ሌሎች የሠሩትን የሚበሉ ናቸው። ይህ ተገቢ አይደለም። እነሱ ሳይሠሩ ሌሎች የሠሩትን የድካም ፍሬ ስለሚካፈሉ የሠራተኞች ድርሻ ትንሽ ይሆናል። በዚህ ምክንያት ሁሉም ሰው በአቅምና በችሎታው ለመሥራት ካልተጣጠሩ የሰዎች የኑሮ ሁኔታ ሊሻሻል አይችልም። የሀገር ዕድገትም አይኖርም። ሰዎች ሥራ ሳይሠሩ መኖር የሚፈልጉ ከሆነ ጥገኝነት ይስፋፋል። ጥገኝነት ማለት የሌሎችን እጅ በመጠበቅ ባልደከሙበት ሀብት መኖር ማለት ነው። ስለዚህ ሌሎች በለፋበት ተቀምጦ የመብላት ልምድ መቅረት ይኖርበታል።

መልመጃ 6

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

- ?** 1. ሳይሠሩ መብላት ምን ችግር ያሰከትላል?
- 2. ጥገኝነት ከሚመጣባቸው ምክንያቶች ሁለቱን ግለጹ።
- 3. ሥራ የሰው ልጆች ዋስትና ነው የሚባለው በምን ምክንያት ነው?

7.2.3 ሳይሠሩ መብላትን መጸዋፍ

- ሳይሠሩ መብላት አፀያፊ ነው የሚባለው ለምንድነው?

ሳይሠሩ መብላት ነውርና አፀያፊ ተግባር ነው። በቤተሰብና በሀገር ደረጃም ቢሆን የልማት እና የእድገት አንቅፋት ከሚሆኑት ችግሮች አንዱ ነው። ስለዚህ ሳይሠሩ መብላትን በመጸዋፍ እና ሳይሠሩ ለመኖር የሚፈልጉ ሰዎችን በማስተማር ሁሉም ሠርቶ እንዲኖር ማበረታታት ያስፈልጋል።

የነመገርቱ ገቢ

መገርቱና ኡቻንጋ ጓደኛዎች ናቸው። ሁለቱ ጓደኛዎች አንድ ቀን የቤት ሥራቸውን እነ መገርቱ ቤት እየሠሩ ሳለ ኡቻንጋ በግቢው ውስጥ የተተከሉትን አበቦችና የጓሮ አትክልቶች ተመልክቶ በልምላሚያቸው ተገረመ። መገርቱንም እንዲህ በማለት ጠየቃት። "የግቢ ያችሁ ተክሎች ያምራሉ፣ በሚገባም በቅለዋል፣ ማነው የሚንከባከባቸው?"

መገርቱም ችግኞችን ከሌላ ቦታ በማምጣት የተከሉት አባቷ መሆናቸውን እሷና ታናሽ ወንድሟ ደግሞ በማረምና ውሃ በማጠጣት በየተራ እንደሚሠሩ ነገረችው።

ኡቻንጋ ከዚያ በፊት በቤቱ ውስጥ ሥራ ሠርቶ ስለማያውቅ በጣም ተገርሞ "ትንንሽ ልጆች ሥራ ይሠራሉ እንዴ?" ሲል ጠየቃት።

መገርቱም በመገረም እየተመለከተችው "በርግጥ ትንንሽ ልጆች እንደ ትልቅ ሰው ከባድ ሥራዎችን አይሠሩም፤ ይሁን እንጂ ቀላል ሥራዎችን መሥራት መልመድ አለባቸው። በአቅምና በችሎታቸው ሥራን መሥራት አስፈላጊ መሆኑን ከልጅነታቸው ጀምሮ ማመንና መለማመድ ይኖርባቸዋል" አለችው።

ኡቻንጋ እስከአሁን በቤተሰቡ ውስጥ በሚችለው ሥራ ባለመሳተፍ ተፀፀተ፤ ሌሎች የደከሙበትን ሲበላ በመቆየቱም አዘነ። ከዚያን ቀን ጀምሮ ኡቻንጋ በሱ አቅም ሊሠሩ የሚችሉ ሥራዎችን በመሥራት ቤተሰቡን ማገዝ ጀመረ።

መልመጃ 7

ከላይ በቀረበው ምንባብ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

- ?** 1. ከመገርቱና ከኡቻንጋ ታሪክ ምን ተማራችሁ?
- 2. ህፃናት በሚችሉት ሥራ መሳተፋቸው የሚጠቅመው ማንን ነው? ተወያይበት
- 3. የኡቻንጋ የመጨረሻ ውሳኔ ምን ነበር?

ራሳቸውንና አካባቢያቸውን በሚጠቅም ሥራ ላይ የተሰማሩ ሰዎች ሥራ መሥራትን የሚወዱ ናቸው። ይህን የመሰለ ሀሳብ ያላቸው ሰዎች ለራሳቸው ብቻ ሳይሆን ሌሎች ሰዎችም ሳይሠሩ መብላትን እንዲጸድቁና ሠርተው እንዲያገኙ የሚያነቃቁ ናቸው።

ሰው መኖር ያለበት አቅምና ችሎታው በሚፈቅደው ሥራ ላይ ተሰማርቶ በሚያገኘው ውጤት መሆን ይገባዋል። በሥራ ውጤታቸው ራሳቸውንም ሆነ ሀገራቸውን ማልማት የሚፈልጉ ሰዎች ሳይሠሩ መብላትን ይጸድቃሉ። ሆኖም አንዳንድ ሰዎች ሌላው የደከመበትን ተቀምጦ መብላት ይፈልጋሉ። ይህ ግን በግለሰብ፣ በቤተሰብና በሀገር ደረጃ ጉዳት የሚያመጣ ስለሆነ በጥብቅ መወገዝ አለበት። በሌላ በኩል ሳይሠሩ መብላትን የሚጸድቁ ሰዎች ለሌሎች ሰዎችም መልካም ምሳሌዎች ናቸው።

መልመጃ 8

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

- ?** 1. ሴቶች የሰፊበትን ሳስመብሳት እናንተ ወደፊት ምን ማድረግ አስባችሁ?
- 2. በቤት ውስጥ ሥራ የእናንተ ድርሻ ምንድን ነው?
- 3. አንድ ሰው የሴሳው ሰው ጥገኛ ነው የሚባለው መቼና ምን ሲሆን ነው?

7.3. ሕገ መንግስታዊ የሥራ መብቶች

- ዜጎች ሊሠሩ የሚችሉትንና የማይችሉትን ሥራ ማን ይመርጥላቸዋል?

ሥራ እየሠሩ መኖር የሁሉም ዜጎች መብት ነው። ማንኛውም ሰው ለመኖር መሥራት አለበት። ሕፃናት በሚችሉት የሥራ ዓይነት መሳተፋቸው ጥሩ ነው። ይሁን እንጂ ከዕድሜና ከአቅማቸው በላይ የሆነና የጉልበት ብዝሃነን የሚያስከትል ሥራ መሥራት አይገባቸውም። ስለሆነም ማንም ሰው የመኖር ሕገመንግሥታዊ መብት እንዳለው ሁሉ ሠርቶ ማደር የሚችልበት ሕገ መንግሥታዊ መብትም አለው።

የመሥራት መብት የተነፈገው ሰው የመኖር መብቱንም ተገፏል ማለት ነው። ምክንያቱም የሰው ልጅ ኑሮና ሥራ የማይነጣጠሉ በመሆናቸው ነው።

መልመጃ 9

በሚከተለው ጥያቄ ላይ ተወያይ።

- ?** 1. የጉልበት ብዝሃነን የሚያስከትል ሥራ ስንል ምን ማስታችን ይመስላችኋል?

7.3.1 የፈሰገትን ሥራ በፈሰገት ቦታ የመሥራት መብት

ሥዕል 7.2 በተሰደዩ መደዎች የተሰማራ ሰዎች

- ሥዕሉ ላይ የምታይዎቸው ሰዎች በምን ዓይነት የሥራ መስክ የተሰማሩ ይመስላችኋል?
- እናንተ ወደፊት ምን ሠርታችሁ ለመኖር ትፈልጋላችሁ?

ለሁሉም ዜጎች የተፈቀደውና በሕገ መንግሥቱ የተቀመጠው የመሥራት መብት ሕገ መንግሥታዊ የመሥራት መብት በመባል ይታወቃል። እነዚህ ሕገ መንግሥታዊ የመሥራት መብቶች የሚከተሉት ናቸው።

1. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ የፈለገውንና የመረጠውን ዓይነት ሥራ የመሥራት መብት አለው። ሁሉም ሰው ተመሳሳይ የሥራ ፍላጎት አይኖረውም አንዱ ገበሬ፣ ሌላው መምህር፣ አንዱ ሐኪም፣ ወዘተ በሚል የሙያ መጠሪያ የተሰማራበት የሥራ መስክ እንደየ ፍላጎቱ ይለያያል። ይሁን እንጂ ማንም ሰው በዜግነቱ በመረጠው የሥራ ዓይነት መሠማራት በሕግ የተሰጠው መብት ነው።
2. ማንኛውም ሰው ሙያውን የመምረጥና ወደ ፈለገው ቦታ ሔዶ የመሥራት መብት አለው። ይህ ማለት ማንኛውም ዜጋ የመረጠውን የሙያ መስክ ወደየትኛውም የሀገሪቱ ክልሎች ሄዶ የመሥራት መብቱ በሕግ ተረጋግጦለታል ማለት ነው። አንዳንድ የሙያ ዓይነቶችን ለማከናወንና ለማምረት ከቦታ ቦታ ልዩነቶች ሊኖሩ ይችላሉ። ለምሳሌ አንድ ሸክላ ሠሪ ከነበረበት ቦታ የሸክላ አፈር በብዛት ወደሚገኝበት ቦታ በመዛወር ሥራውን ሊቀጥል ይችላል።
3. ማንኛውም ሰው የግል ንብረት የማፍራትና የባለቤትነት መብት አለው። ይህም አንድ ዜጋ በመረጠው ሙያና በፈለገው አካባቢ ተሠማርቶ የመሥራት፣ የግል ንብረት የማፍራትና የባለቤትነቱን መብት የማስጠበቅ ሕገ መንግሥታዊ መብት አለው።

ከላይ የተጠቀሱት እነዚህ የመሥራት ሕገ መንግሥታዊ መብቶች ለሁሉም ዜጎች በአኩል የተሰጡ ነፃነቶች በመሆናቸው ሁሉም ዜጋ ሠርቶ እንዲያድር ሙሉ መብት የሚያገናኝሩ ናቸው። ሰው እነዚህን መብቶች ተጠቅሞ ሥራ በሠራ ቁጥር ሕይወቱ ይለወጣል፤ የቤተሰቡ ኑሮ ይሻሻላል፤ የቤተሰብ ማደግ ደግሞ የአካባቢና የሀገር እድገትና ልማትን ያመጣል። የአንድ ሀገር ዜጎች የመሥራት መብቶቻቸውን ተጠቅመውና ተባብረው ከሠሩ ሀገር ትለ ማለት፤ የሕዝብ ኑሮ ደረጃም ይሻሻላል።

መልመጃ 10

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. ሕገ መንግሥታዊ የሥራ መብት ማለት ምን ማለት ነው?
2. ሰው የራሱና የቤተሰቡ ህይወት ተስዎ ለማደግ ምን ማድረግ ይጠበቅበታል?

7.3.2 የግል ንብረት የማፍራት መብት

- የግል ንብረት ሲባል ምን ማለት ነው?

የግል ንብረት ሲባል አንድ ሰው በግሉ የሚኖረው የራሱ ሀብት ሲሆን ይህም ለምሳሌ ያህል የመኖሪያ ቤትን፣ የቤት እንስሳትን፣ የእርሻ መኪናን፣ የእርሻ መሣሪያዎችን ወዘተ የሚያካትት ነው። ማንኛውም ኢትዮጵያዊ በየትኛውም ቦታና አካባቢ የመረጠውን ሥራ ሠርቶ መኖር ይችላል። በሚሠራው የሥራ ውጤትም የመጠቀም መብት አለው። ከዚህም በላይ ሠርቶ ከሚያገኘው ውጤት ንብረት የማፍራትና በንብረቱም የማዘዝ መብት አለው።

መልመጃ 11

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. አንድ ሰው የግሉ የሆነ ንብረት ለማፍራት የሚችለው እንዴት ነው?
2. የቤተሰባቸው የግል ንብረት የሆኑትን ጥቀሱ?

7.4 ሙያና የሙያ ሥነ ምግባር ምንነት

- ሙያ ሲባል ምን ምንን ያጠቃልላል?
- የሙያ ሥነ ምግባር ማለት ምን ማለት ነው?

ሙያ የራሱ የሆነ ልዩ ዕውቀትንና ችሎታን የሚጠይቅ የሥራ ዓይነት ነው። ለምሳሌም ያህል ግብርና፣ ጋዜጠኝነት፣ መምህርነት፣ ዳኝነት፣ የመሳሰሉት የሙያ ዓይነቶች ናቸው።

የሙያ ችሎታ ማለት በአንድ ሥራ ላይ ለመሠማራት የሚያስችልና ስለዚያ ሙያ ሊኖረን የሚገባው ዕውቀትና ችሎታ መኖር ማለት ነው።

የሙያ ሥነምግባር ማለት ደግሞ አንድ ሙያ በተግባር ላይ ሲውል ባለሙያው ሊያከብረው የሚገባው የሙያው ደንብና የአሠራር ሥነ ሥርዓት ነው። ሁሉም የሙያ ዓይነቶች የራሳቸው የሆኑና የተለያዩ የሙያ ሥነምግባሮች አሏቸው።

ይሁን እንጂ በሁሉም ሙያዎች የምናገኛቸው የጋራ የሆኑ የሙያ ሥነምግባሮች አሉ። እነዚህ የሙያ ሥነምግባሮች በሁሉም ባለሙያ ዘንድ መከበር የሚገባቸው ናቸው። እነዚህም ሥራን ማክበር፣ በቅንነት ማገልገል፣ ለደንበኛ ታማኝ መሆን፣ ሀቀኝነት፣ የሙያ ግዴታን መወጣት፣ በሙያው ተጠቅሞ ሌሎችን አለመጎዳት፣ በተገልጋዩ ላይ አድሎ አለመፈጸም የሚሉት ዋና ዋናዎቹ ናቸው።

ማንኛውም ተገልጋይ ትክክለኛ አገልግሎት የሚሰጠውንና የማይሰጠውን ባለሙያ በአጭር ጊዜ ውስጥ ለማወቅ ይችላል። ጥሩ አገልግሎት የሰጠውን ባለሙያ ያከብራል፤ የዘወትር ደንበኛው ለመሆንም ይጥራል። በሌላ በኩል የሙያ ሥነምግባሩን ያልተወጣን ግለሰብም ሆነ ድርጅት ያወግዳል፤ ከዚህም አልፎ መብቱ እንዲከበር ለት በአደባባይ ሊጠይቅ ይችላል። ይህ እየተደጋገመ ከሌደ ድርጅቱ ኪሳራ ላይ ይወድቃል ማለት ነው።

መልመጃ 12

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. በሁሉም ባለሙያ ዘንድ መከበር ያለባቸው የሙያ ሥነምግባሮችን ዘርዘሩ።
2. ጥሩ እንገልግሎት መስጠት የሚጠቅመው ማንን ነው?

7.4.1 ለሙያው ደንብና የሥራ መርሆዎች መገዛት

- ለሙያ ደንብና መርሆዎች መገዛት ማለት ምን ማለት ነው?

እያንዳንዱ ሙያ የራሱ የሆነ ውጤት አለው። አንድ ባለሙያ የሚሠራው ሥራ ውጤታማ ይሆን ዘንድ አስቀድሞ የዚያን ሙያ የሥራ ሥነምግባሮች በሚገባ ማወቅ ይኖርበታል። ለምሳሌ አንድ ገበሬ ጥሩ ምርት እንዲያገኝ በወቅቱ መሬቱን ማለስለስ፣ ከዚያም እህሉን መዘራትና እንክብካቤ ማድረግ ይጠበቅበታል።

ይህን የአሠራር ሥርዓት ከተከተለ ራሱንና ቤተሰቡን ለመመገብ እንዲሁም ሸጦ የሚያስፈልጉትን ሌሎች ነገሮች ለመግዛት ይችላል ማለት ነው። ነገር ግን እነዚህን ሥርዓቶች ካልተከተለ የሚፈለገውን ውጤት አያገኝም።

እንዲሁም አንድ መምህር ተማሪዎቹን አስተምሮና በዕውቀት ገንብቶ ነገ የተሻሉ ዜጎች ለማድረግ አስቀድሞ የሥራ ፍቅር፣ ሰዓት የማክበር፣ ተማሪዎቹን የመውደድና አሳታፊ የመማር ማስተማር ዘዴ ሊኖረው ይገባል። ይህ ካልሆነ ግን ተማሪዎቹን በሚፈልገው ዕውቀት ገንብቶ መልካም ዜጎች ሊያደርጋቸው አይችልም።

መልመጃ 13

በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ።

1. አንድ ባለሙያ በሚሠራው ሥራ ውጤታማ ለመሆን ምን ማድረግ ይጠበቅበታል?
2. በትምህርታችሁ ውጤታማ እንድትሆኑ ከእናንተስ ምን ይጠበቃል?

7.4.2 የሙያ ችሎታን ማዳበር

ሥዕል 7.3 የሙያ ሥልጠና

- በሥዕሉ ላይ ያሉት ሰዎች በመሰልጠናቸው ምን ጥቅም ያገኛሉ? ሀገሪቱስ?

አንድ ሥራ ጥሩ ውጤት የሚኖረው ባለሙያው ራሱንና ሙያውን ለማሳደግ በሚያደርገው ጥረት ነው። የሥራን ውጤታማነት ለማሳደግ የሙያ ችሎታን ማዳበር ያስፈልጋል።

በየጊዜው ችሎታን ለማዳበር የሚያስችሉ ሥልጠናዎችን መውሰድ የሥራ ውጤትን ከፍ ያደርጋል። ከዚህም ሌላ ስለሙያው የተሻለ ዕውቀት ያላቸውን ሰዎች በመጠየቅ መረዳት ያስፈልጋል። የሙያ ችሎታ ለማዳበር የሚጣጣር ሰው ጥንካራ ባለሙያ ይሆናል። የምርት ውጤቱ ከፍ ያለና ጥራቱም የተሟላ ይሆናል። ጥራት ያለው ምርት የሚያመርት ባለሙያ በተጠቃሚዎቹ ዘንድ ዕምነት ያተርፋል። ስለዚህ ማንኛውም ሠራተኛ በሚሠማራበት የሙያ ዘርፍ ጥሩ ውጤት ለማግኘትና ለሕብረተሰቡ ተገቢውን አገልግሎት ለመስጠት ይችላል ዘንድ ሙያው የሚጠይቀውን ሥነ ምግባር ማክበር ይጠበቅበታል።

ይህ በተግባር በሚተረጎምበት ጊዜ ባለሙያው፣ ቤተሰቡና አካባቢው ይጠቀማል ማለት ነው። ይህ ሕዝቡን በቅንነት በታማኝነትና በመልካም ሙያዊ ሥነ ምግባር ማገልገል ደግሞ ሀገርን ወደ ልማትና እድገት ያሽጋግራል።

መልመጃ 14

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. ከሥልጠና ሴሳ ሙያ በምን በምን ሁኔታ ሲዳብር ይችላል?
2. ከሌሎች ጋር አብሮ መሥራት ምን ጥቅም የሚያስገኝ ይመስላችኋል?

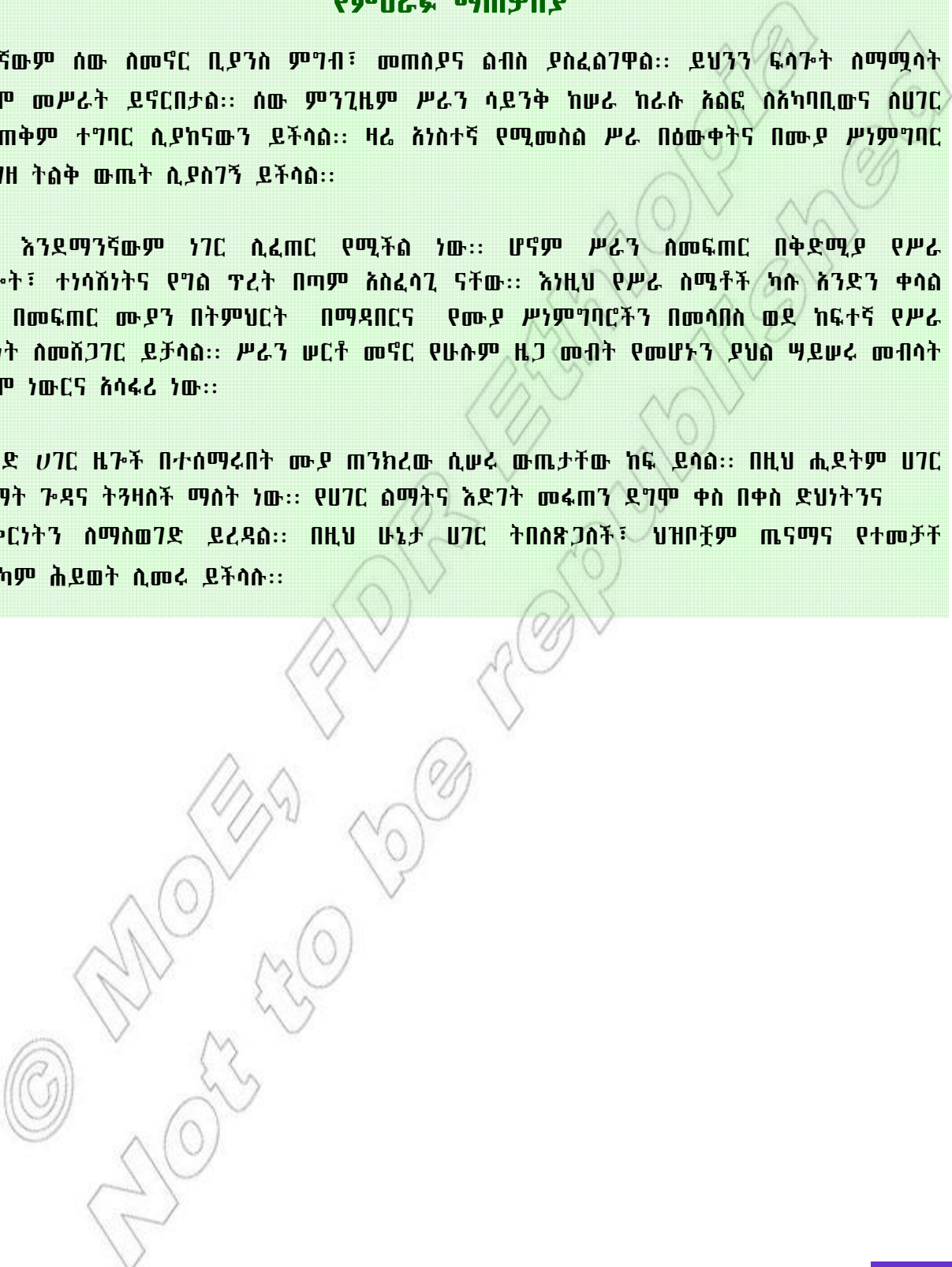

የምዕራፍ ማጠቃለያ

ማንኛውም ሰው ስመኖር ቢያንስ ምግብ፣ መጠለያና ልብስ ያስፈልገዋል። ይህንን ፍላጎት ለማሟላት ደግሞ መሥራት ይኖርበታል። ሰው ምንጊዜም ሥራን ሳይንቅ ከሠራ ከራሱ እስከ ለሌሎች ስህተት የሚጠቅም ተግባር ሊያከናውን ይችላል። ዛሬ እነስተኛ የሚመስል ሥራ በዕውቀትና በሙያ ሥነምግባር ከታገዘ ትልቅ ውጤት ሊያስገኝ ይችላል።

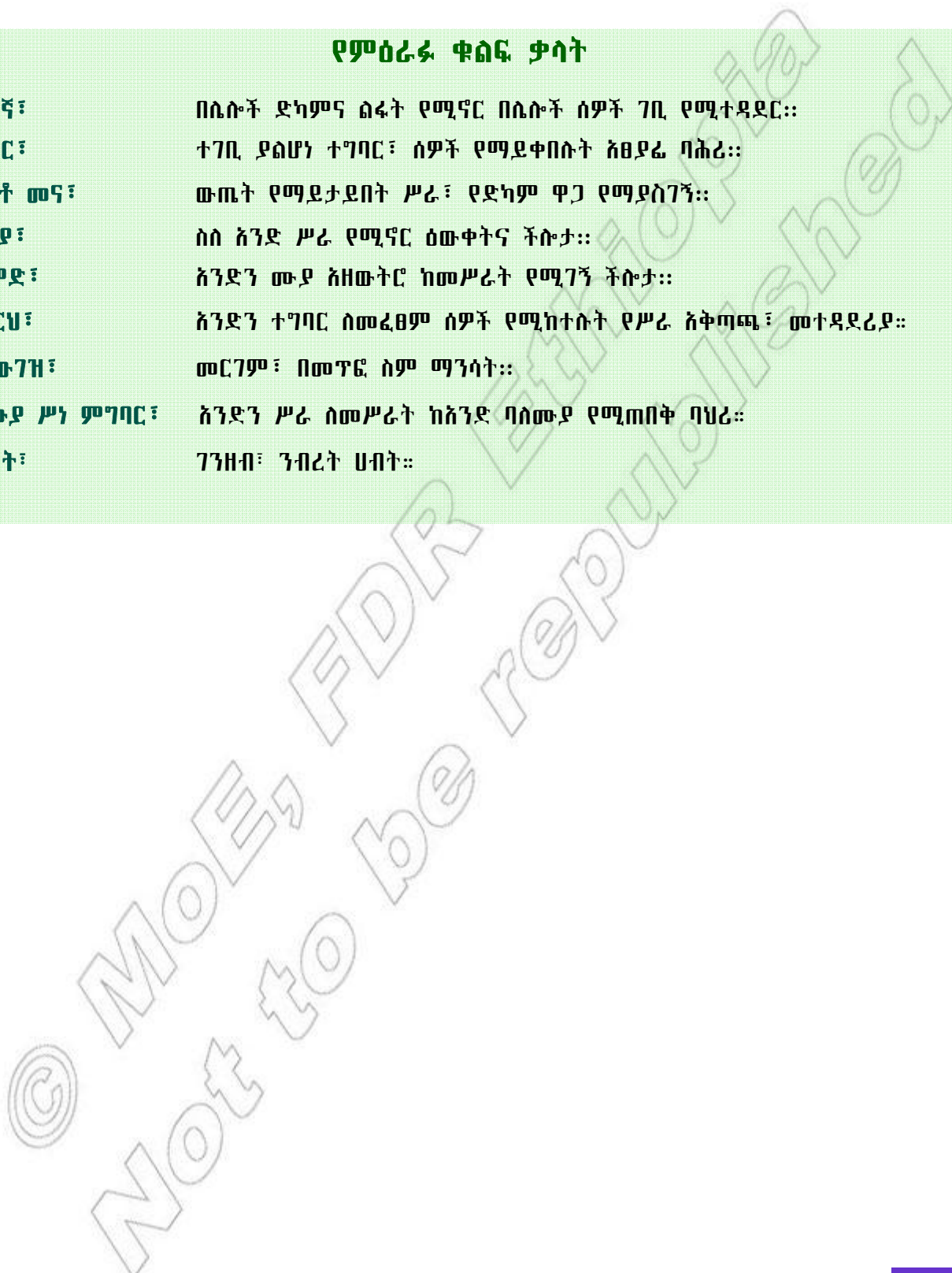
ሥራ እንደማንኛውም ነገር ሲፈጠር የሚችል ነው። ሆኖም ሥራን ለመፍጠር በቅድሚያ የሥራ ፍላጎት፣ ተነሳሽነትና የግል ጥረት በጣም አስፈላጊ ናቸው። እነዚህ የሥራ ስሜቶች ካሉ እንደን ቀላል ሥራ በመፍጠር ሙያን በትምህርት በማዳበርና የሙያ ሥነምግባሮችን በመሳበስ ወደ ከፍተኛ የሥራ ዓይነት ለመሸጋገር ይቻላል። ሥራን ሠርቶ መኖር የሁሉም ዜጋ መብት የመሆኑን ያህል ሣይሠሩ መብት ደግሞ ነውርና አሳፋሪ ነው።

የአንድ ሀገር ዜጎች በተሰማሩበት ሙያ ጠንካራው ሲሠሩ ውጤታቸው ከፍ ይላል። በዚህ ሒደትም ሀገር በልማት ጉዳይ ትንሹ ማለት ነው። የሀገር ልማትና እድገት መፈጠን ደግሞ ቀስ በቀስ ድህነትንና ኋላቀርነትን ለማስወገድ ይረዳል። በዚህ ሁኔታ ሀገር ትበለጽጋለች፣ ህዝቦቿም ጤናማና የተመቻቸ መልካም ሕይወት ሲመሩ ይችላሉ።

የምዕራፉ ቁልፍ ቃላት

ጥገኛ፡	በሌሎች ድካምና ልፋት የሚኖር በሌሎች ሰዎች ገቢ የሚተዳደር።
ነውር፡	ተገቢ ያልሆነ ተግባር፤ ሰዎች የማይቀበሉት አፀዳፊ ባሕሪ።
ሰፍቶ መና፡	ውጤት የማይታይበት ሥራ፤ የድካም ዋጋ የማያስገኝ።
ሙያ፡	ስለ አንድ ሥራ የሚኖር ዕውቀትና ችሎታ።
ልምድ፡	አንድን ሙያ አዘውትሮ ከመሥራት የሚገኝ ችሎታ።
መርህ፡	አንድን ተግባር ስመፈፀም ሰዎች የሚከተሉት የሥራ አቅጣጫ፤ መተዳደሪያ።
ማውገዝ፡	መርገም፤ በመጥፎ ስም ማንሳት።
የሙያ ሥነ ምግባር፡	አንድን ሥራ ስመሥራት ከአንድ ባለሙያ የሚጠበቅ ባህሪ።
ወረት፡	ገንዘብ፤ ንብረት ሀብት።

የምዕራፍ የክስሳ ጥያቄዎች

ቀጥሎ የቀረቡትን የክለሳ ጥያቄዎች በደብተራችሁ ላይ ገልብጣችሁ ሥሩ።

I. የሚከተሉት ዓረፍት ነገሮች ትክክል ከሆኑ «እውነት» ስህተት ከሆኑ «ሀሰት» በማለት መልሱ።

- 1. ሥራ የሰው ልጅ የሕይወት መሠረት ነው።
- 2. አንድ ሰው እየሠራ ካለው ውጪ ሌላ ሥራ መፍጠር አያስፈልገውም።
- 3. ራስን ችሎ መኖር ጥቅሙ ለራስ ብቻ ነው።
- 4. ሳይሠሩ ሌሎች የደክመበትን መብላት ነውር አይደለም።
- 5. የፈለጉትን ሥራ መሥራትና የግል ንብረት ማፍራት የዜጎች ሁሉ መብት ነው።

II . በ “ሰ”ሥር የተዘረዘሩትን በ“ሀ” ሥር ካሉት ጋር አዛምዱ።

ሀ 1. ሙያ፣ 2. የሙያ ችሎታ፣ 3. የሥራ መብት፣ 4. የግል ንብረት 5. የሙያ ሥነምግባር፣ 6. የቡድን ሥራ፣	ሰ ሀ. የዜጎች ሠርቶ የመኖር መብት። ለ. ሰዎች በጋራ የሚያከናውኑት ተግባር። ሐ. አንድ ባለሙያ ለሙያው የሚሰጠው ክብራታ። መ. ራሱን የቻለ ዕውቀት የሚፈልግ የሥራ ዓይነት። ሠ. አንድ ዜጋ በሙያው ሠርቶ የሚያፈራው ሀብት። ረ. በሥራ ላይ ለመሠማራት የሚያስችልና ስለ ሥራው የሚኖር ዕውቀት። ሰ. ተገልጋዩን ህብረተሰብ ማሳተፍ። ሸ. ህብረተሰብ የማይቀበለው አስነዋሪ ተግባር።

III. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ የሆነውን መልስ ምረጡ።

- 1. አንድ ባለሙያ ጥሩ አገልግሎት ለመስጠት ማዳበር ያለበት የትኛውን ነው?
  - ሀ. የሙያ ሥነ ምግባርን፣
  - ሁ. የሙያ ችሎታን፣
  - ሐ. አዳዲስ ሥራ መፍጠርን፣
  - መ. ሁሉም አስፈላጊዎች ናቸው።
- 2. ከሚከተሉት ውስጥ ነውርና አሳፋሪ የሚባለው የቱ ነው?
  - ሀ. ተጨማሪ ሥራ መሥራት፣
  - ለ. በራስ ጥረት ሥራ መፍጠር፣
  - ሐ. መሥራት እየቻሉ ሌላው የደክመበትን መብላት፣
  - መ. የሙያ ችሎታን ማዳበር።
- 3. ሥራን ለመፍጠር አስፈላጊው ነገር የቱ ነው?
  - ሀ. ራስን በራስ ለሥራ ማነሳሳት፣
  - ሁ. የሌሎችን እርዳታ መሻት፣
  - ሐ. ገንዘብ እስኪገኝ መጠበቅ፣
  - መ. ሙያ ለመማር ዝግጁ አለመሆን።

4. ሥራ የማይሠራ ሰው በመጨረሻ ምን ይሆናል?

- ሀ. ለቤተሰብና ለሀገር ሽክም ይሆናል፤ ሐ. የሙያ ሥነምግባር ያለው ይሆናል፤
- ለ. ወደ ክፍተኛ ውጤት ይደርሳል፤ መ. ሥራን ይፈጥራል።

5. ሰው ሥራ መሥራት ያለበት ለምንድን ነው?

- ሀ. ለመኖርና ተጨማሪ ፍላጎቶቹን ለማሟላት፤
- ለ. አካባቢውንና ሀገሩን በሙያው ለማገዝ፤
- ሐ. ራሱንና ቤተሰቡን ለመርዳት፤
- መ. ሁሉም መልሶች ናቸው።

IV. የሚከተሉትን ባዶ ቦታዎች በትክክለኛ ቃል ወይም ሀረግ ሙሉ።

1. ሀገር የምትለማው መሥራት የሚችሉ ዜጎች የ _____ ባህልን ሲያዳብሩ ነው
2. ሥራን ፈጥሮ መሥራት አስፈላጊ የሚሆነው ከ _____ እና _____ ለመላቀቅ ነው።
3. አንድ ሙያ በሥራ ላይ ሲውል ባለሙያው ሊያከብረው የሚገባው የሙያው ደንብና አሠራር መመሪያ _____ ይባላል።

V. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ባጭሩ መልሱ።

1. የሥራ ውጤታማነት ማለት ምን ማለት ነው?
2. አንድ ሙያተኛ የሙያ ሥነምግባር የለውም የምንለው ምን ሲሆን ነው?